

Speciálně pedagogická diagnostika u dětí a žáků s tělesně postižených

---

Diagnostika:

- je odvozena z řeckého slova diagnósis - poznání
- zaměřuje se na posuzování individuálních zvláštností jedince, které ovlivňují efektivnost výchovného působení
- zaměřuje se na všechny vnitřní a vnější příčiny (Monatová 2000).
- pedagogická diagnostika je chápána jako teorie a praxe zjišťování, rozpoznávání, klasifikování, posuzování, charakterizování a hodnocení úrovně pedagogického rozvoje objektu výchovy (dítě, žák, dospělý), tj. osobnosti jedince
- úrovně rozvinuté vlivem pedagogického působení a z pedagogických hledisek, zejména z aspektu, jak jsou plněny a dosaženy cíle a úkoly výchovně vzdělávacího procesu.

Pedagogická diagnóza:

- Zjištění úrovně v jednotlivých složkách osobnosti
- Identifikuje obtíže při výchově a vzdělávání
- Naznačuje metody a prostředky při edukaci
- Naznačuje **prognózu**, potenciální možnosti jedince
- Musí být komplexní

Obsahová stránka diagnostiky:

- Hrubá motorika
- Jemná motorika vč. laterality
- Grafomotorika a kresba
- Komunikace a řeč
- Vnímání
- Oblast sociální vč. citových a volních procesů
- Složka rozumová
- Sebeobsluha
- Zvláštnosti

Metodologická stránka diagnostiky:

- Osobní anamnéza
- Rodinná anamnéza
- Anamnéza širšího životního prostředí
- Metoda pozorování
- Pedagogický experiment
- Metody měření
- Analýza výsledků činností
- Dokumentace materiálů

SPD hrubé motoriky:

- Ovládání hlavy a trupu
- Rozsah a koordinace pohybů
- Pohybové možnosti a omezení

- Výskytu stereotypů a automatismů
- Uvědomělé provádění pohybů
- Charakteristika pohybů
- Pohybová paměť

Jemná motorika a lateralita:

- Celkovou hybnost a výkonnost ruky
- Hodnocení v ergoterapii
- Úchopy
- Pohyblivost prstů
- Lateralitu
- Senzomotoriku

Grafomotorika:

- Vedení čáry a plynulost tahu (celková jasnost a pravidelnost, nejistota, rozhodnost, návaznost, spojitost linií, dvojitě linie, přerušovaná linie).
- Síla čáry, přítlak, uvolněnost.
- Schopnost opisovat předepsané vzory.
- Zvláštnosti: spasticita, hypotonie, dyskinéza,
- Znaky organicity: tremor, dvojitá linie, přerušovaná linie, neschopnost navazovat a spojovat tvary.
- Předcházení zlovyků.

Kresba:

- Stupeň kresby.
- Zadané téma (dodržení).
- Zvolené téma (výstižnost, nápadnosti).
- Řešení prostoru, prostorové uspořádání (nahodile, bez vztahů, spodní okraj papíru jako zem apod.).
- Základní čára (zem), zvlněný horizont (nebe).
- Zmenšování figur dozadu (nedůležité, byli daleko).
- Použití barev.
- Specifika kresby.

Komunikace a řeč:

- Aktivní slovní zásoba.
- Pasivní slovní zásoba (chápání instrukcí, příkazů, vyslechnutého příběhu apod.).
- Plynulost projevu (tempo, rytmus, přestávky, vmetky).
- Výslovnost.

Vnímání:

- Sluchové vnímání (rozsah sluchového pole, fonematický sluch, orientační zkouška sluchu)
- Zrakové vnímání (rozlišování, korekce brýlemi apod.)

Oblast sociální, volní vlastnosti:

- Vztahy mezi dětmi a dospělými.
- Chování (vyrovnané, labilní, vzdorovitě,).

- Aktivita x pasivita dítěte.
- Egocentrismus, negativismus.
- Emoce (impulsivnost, spontánnost, hravost, strádání nálad, plačtivost, dráždivost apod.).

Rozumová oblast:

- Kvalita poznávacích procesů představy, myšlení, fantazie,...
- Myšlenkové operace (analýza, syntéza, generalizace, třídění,...).
- Příčina a následek.
- Pozornost (odklonitelná, fluktuující, rozptýlená, rigidní,...).
- Paměť (bezprostřední zapamatování, krátkodobá apod.).
- Součástí je hodnocení orientace v prostoru a čase, matematické představy, příroda a společenské prostředí.

Sebeobsluha:

- Stolování (používá lžíci, příbor, hrníček z náústkem, je krmeno apod.)
- Osobní hygiena (inkontinence, návyky apod.)
- Oblékání (samostatnost, nutná asistence, dopomoc apod.)

Zvláštnosti:

- Kompenzační pomůcky.
- Výskyt EPI (jaká?).
- Podávání léků.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Zopakujte si kategorie obsahové a metodologické stránky diagnostiky u jedinců s tělesným postižením.
2. Zamyslete se nad jednotlivými složkami diagnostiky a uveďte konkrétní příklady z praxe.
3. V rámci praxe proveďte diagnostiku dítěte/ žáka s tělesným postižením.

Literatura:

Opatřilová, D. (2014). Pedagogická intervence u jedinců s mozkovou obrnou v raném a předškolním věku. Brno: MU.

Opatřilová, D. (2018). Speciálně pedagogická diagnostika somatopedická.
<https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1604>

Přinosilová, D. (2007). Diagnostika ve speciální pedagogice. Brno: Paido.